

Rapport

Projectnummer: 366939
Referentienummer: SWNL
Datum 04-06-2019

Verkennd natuuronderzoek Solarpark Mosselbanken

Oriënterend onderzoek in het kader van de wet- en regelgeving voor natuur

Definitief

Opdrachtgever:
Gutami Honeywell Solar BV

Verantwoording

Titel	Verkennd natuuronderzoek Solarpark Mosselbanken
Subtitel	Oriënterend onderzoek in het kader van de wet- en regelgeving voor natuur
Projectnummer	366939
Referentienummer	Referentienummer
Revisie	D.02
Datum	04-06-2019
Auteur(s)	John van Vliet
E-mailadres	john.vanvliet@sweco.nl
Gecontroleerd door	Gijs Meijer
Paraaf gecontroleerd	
Goedgekeurd door	Maarten Mouissie
Paraaf goedgekeurd	

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
1.1	Aanleiding	4
1.2	Kader van het onderzoek.....	4
1.3	Ligging plangebied en voorgenomen activiteiten	5
1.3.1	Ligging projectlocatie	5
1.1.1	Projectbeschrijving	6
2	Wet natuurbescherming: Natura 2000-gebieden.....	7
2.1	Toetsingskader	7
2.2	Inventarisatie	8
2.3	Analyse van de mogelijke effecten	11
3	Wet natuurbescherming: soortenbescherming.....	13
3.1	Toetsingskader	13
3.2	Methode	14
3.3	Voorkomende ecotopen	15
3.4	Beschermde soorten.....	15
4	Natuurbeleidskaders	19
4.1	Toetsingskader	19
5	Conclusies en aanbevelingen	21
5.1	Wet natuurbescherming.....	21
5.1.1	Wet natuurbescherming: onderdeel Natura 2000-gebieden	21
5.1.2	Wet natuurbescherming: onderdeel soortenbescherming.....	22
5.2	Natuurbeleidskaders	22
5.3	Aanbevelingen.....	23

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Initiatiefnemer Gutami Honeywell Solar BV is voornemens om een zonnepark te ontwikkelen op de Mosselbanken, een bedrijfsterrein westelijk van Dow Benelux in de gemeente Terneuzen. Het zonnepark heeft een oppervlakte van circa 30 hectare. Omdat het voornemen gevolgen kan hebben voor beschermde planten, dieren en gebieden is het noodzakelijk om de eventuele effecten van deze werkzaamheden op natuurwaarden op voorhand in beeld te brengen. Sweco Nederland BV heeft het planvoornemen op verzoek van Gutami Honeywell Solar BV getoetst aan de actuele wet- en regelgeving voor natuur. Dit doen wij aan de hand van een verkennend natuuronderzoek, bestaande uit een bureaustudie en een oriënterend veldbezoek. Het kan daarbij gaan om voor in de omgeving gelegen Natura 2000-gebieden kwalificerende habitattypen en soorten. In het plangebied zijn mogelijk vertegenwoordigers van beschermde (al dan niet vrijgestelde) soorten, beschermd conform art. 3.5 en 3.10 aanwezig of te verwachten. Gezien de aard van het gebied kan het hier onder meer gaan om soorten die leven rond kustgebieden en op akkers en weilanden.

Deze rapportage begint met een korte beschrijving van de ligging van het plangebied en de voorgenomen werkzaamheden. In de daaropvolgende hoofdstukken worden de mogelijke effecten aan de hand van de onderdelen van het relevante beleidskader beoordeeld. De rapportage sluit af met enkele conclusies en wordt aangevuld met aanbevelingen met betrekking tot de eventueel te nemen vervolgstappen,

1.2 Kader van het onderzoek

Sweco Nederland B.V. heeft het voornemen op verzoek van de provincie aan de volgende wettelijke kaders en beleidsdocumenten getoetst:

- Wet natuurbescherming:
 - Natura 2000-gebieden;
 - Soortenbescherming;
- Natuurnetwerk Nederland (NNN) en beschermde gebieden buiten het NNN, zoals weidevogelleefgebieden, akkervogelgebieden en ganzenfoerageergebieden indien van toepassing

Het verkennend onderzoek richt zich op het verkrijgen van een eerste inzicht in de mogelijke effecten op beschermde natuurwaarden in en om het plangebied. Aansluitend onderzoeken wij de mogelijke vervolgstappen die genomen moeten worden met betrekking tot soortgerichte inventarisaties, nader effectonderzoek en nadere procedures. Het verkennend onderzoek is de eerste stap in de procedure. Afhankelijk van het resultaat moeten eventueel enkele vervolgstappen worden doorgelopen.

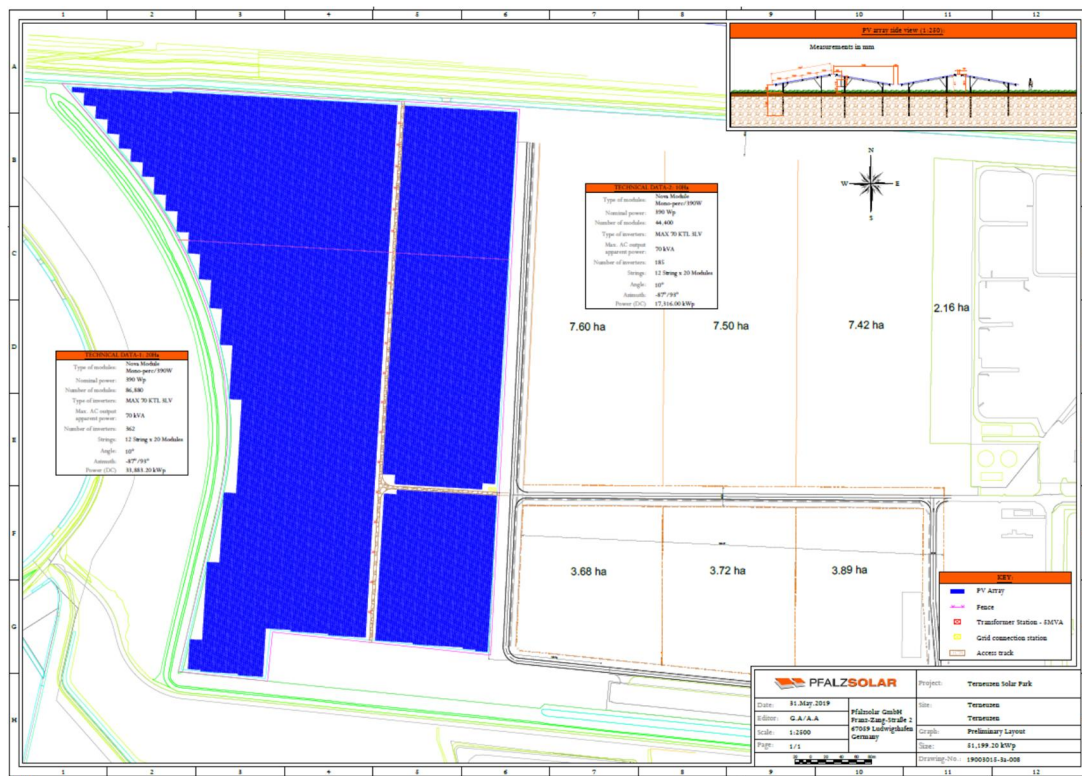
Figuur 1.2 Indruk huidige situatie plangebied Mosselbanken

1.1.1 Projectbeschrijving

Het voornemen is om:

- In totaal 30 hectare van het bedrijfsterrein van bijna 70 hectare in te richten als zonnepark, waarvan
 - o 20 hectare permanent
 - o 10 hectare tijdelijk, voor een periode korter dan of overeenkomend met de levensduur van de panelen
- De panelen in een oost-west opstelling te plaatsen

De lay-out op de beschikbare en benodigde grond is weergegeven in figuur 1.3.

Figuur 1.3 Overzicht ruimtebeslag

Voor het uitvoeren van de werkzaamheden worden de hiervoor gebruikelijke middelen ingezet, te weten maai- en graafmachines, installatie-apparatuur en transportmiddelen. De voorgenomen start van de werkzaamheden is gepland op 1 januari 2020. De werkzaamheden worden overdag uitgevoerd en duren naar verwachting 5 maanden.

2 Wet natuurbescherming: Natura 2000-gebieden

2.1 Toetsingskader

De Wet natuurbescherming heeft als doel het beschermen van Natura 2000-gebieden (Vogel- en Habitatrichtlijngebieden) in Nederland. Projecten of handelingen die negatieve effecten op de doelstellingen van deze beschermde gebieden kunnen hebben, zijn in beginsel niet toegestaan. In dit kader is ook toetsing nodig van effecten in het kader van de externe werking van toepassing. Bij de toetsing aan effecten kunnen de volgende procedurevarianten van toepassing zijn:

- geen nader onderzoek noodzakelijk: effecten kunnen op voorhand worden uitgesloten (er zijn geen Natura 2000-gebieden in de omgeving aanwezig);
- voortoets: effecten kunnen niet op voorhand worden uitgesloten;
- verslechteringstoets: effecten kunnen op basis van de Voortoets niet worden uitgesloten, significantie hiervan wel;
- passende beoordeling: significantie van effecten kan op basis van de Voortoets of Verslechteringstoets niet worden uitgesloten;

- ADC-toets: indien significantie van effecten op basis van de Passende beoordeling niet kan worden uitgesloten. Aangetoond dient te worden dat er geen alternatieven zijn met minder effecten, er sprake is dwingende redenen van groot openbaar belang en in compensatie is voorzien.

Indien negatieve effecten op Natura 2000-gebieden niet zijn uit te sluiten, is in ieder geval een vergunning noodzakelijk op grond van artikel 2.7 Wet natuurbescherming.

Sinds 1 januari 2015 is het Programma Aanpak Stikstof (PAS) van kracht. Het PAS maakt onderdeel uit van de Wet natuurbescherming. Vergunningverlening voor Natura 2000-gebieden bij een toename aan stikstofdepositie is gekoppeld aan het PAS. Dit programma is via het Besluit PAS in de Wet natuurbescherming verankerd. In de Regeling PAS zijn de volgende te volgen procedureregels vastgelegd ten aanzien van nieuwe projecten en/of andere handelingen:

- toename van minder dan 0,05 mol N/ha/jr: geen vergunning en geen melding nodig;
- toename van 0,05-1 mol N/ha/jr: geen vergunning nodig, een melding volstaat*;
- toename van meer dan 1 mol N/ha/jr: vergunning nodig.

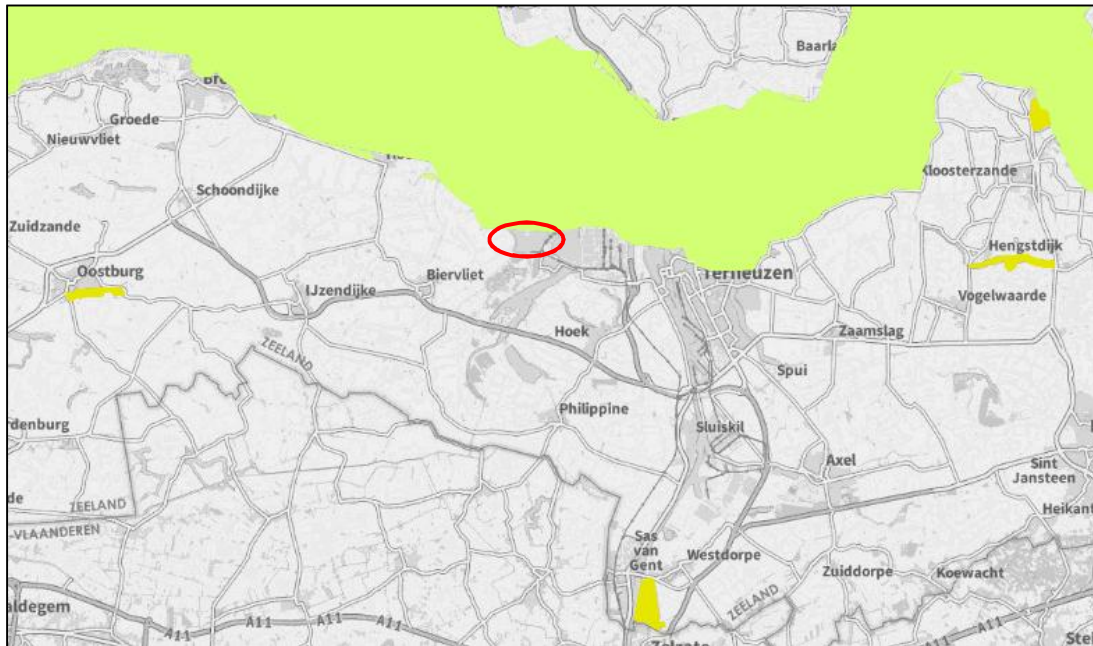
** Wanneer een melding volstaat (bij 0,05 mol N/ha/jr of bij 1 mol N/ha/jr) hangt af van de beschikbare ontwikkelingsruimte voor het betreffende Natura 2000-gebied.*

Voor het uitvoeren van de stikstofberekening dient gebruik te worden gemaakt van het modelprogramma Aeries-Calculator. Bij een melding of vergunningsaanvraag dient deze berekening te worden bijgevoegd. Bij een vergunningsaanvraag zal door het bevoegd gezag worden bepaald of er nog ontwikkelingsruimte beschikbaar is voor de toename van stikstof voor de betreffende habitattypen of soorten¹. Op basis daarvan zal worden bepaald of een vergunning kan worden verleend.

2.2 Inventarisatie

Voor de inventarisatie van Natura 2000-gebieden is onder meer gebruik gemaakt van de gebiedendatabase van het ministerie van LNV. Het plangebied maakt zelf geen deel uit van een Natura 2000-gebied. Dichtbij het plangebied, direct aan de andere zijde van de zeedijk, ligt het Natura 2000-gebied 'Westerschelde & Saefthinghe'. Andere Natura 2000-gebieden liggen op afstanden van meer dan 10 kilometer van het plangebied. De ligging van het plangebied ten opzichte van omliggende Natura 2000-gebieden is weergegeven in figuur 2.1.

¹ In de Aeries monitor is in te zien voor welke gebieden geen ruimte meer beschikbaar is. Omdat deze informatie niet altijd up-to-date kan deze afwijken van de beoordeling van de provincie.

Figuur 2.1 Globale ligging plangebied ten opzichte van Natura 2000-gebieden (bron: Gebiedendatabase Min. LNV / GeoLoket Zeeland)

Tabel 2.1 geeft de globale afstand tot omliggende Natura-2000 gebieden weer.

Tabel 2.1 Ligging van het plangebied ten opzichte van Natura-2000 gebieden

Natura-2000 gebieden	Minimale afstand tot plangebied (km)
Westerschelde	0,1 – 0,7
Canisvlietse Kreek	12
Veerse Meer	20

Uit het voorgaande volgt dat alleen het Natura 2000-gebied 'Westerschelde & Saeftinghe' relevant is. Tabel 2.2 geeft de kwalificerende waarden van dat gebied weer.

Tabel 2.2 *Kwalificerende broedvogels, niet-broedvogels, overige soorten en habitattypen conform de natuuraanwijzing 'Westerschelde & Saeftinghe'.*

Kwalificerende vogelsoorten voor de Westerschelde

Niet-Broedvogels		Broedvogels
fuut	kluut	kluut
kleine zilverreiger	bontbekplevier	bontbekplevier
lepelaar	strandplevier	strandplevier
grauwe gans	goudplevier	grote stern
kolgans	zilverplevier	visdief
bergeend	kievit	dwergstern
smient	kanoet	bruine kiekendief
krakeend	drieteenstrandloper	blauwborst
wintertaling	bonte strandloper	
wilde eend	rosse grutto	
pijlstaart	wulp	
slobeend	zwarte ruit	
middelste zaagbek	tureluur	
zeearend	groenpootruiter	
slechtvalk	steenloper	
scholekster		

Kwalificerende overige soorten voor de Westerschelde

Fauna	Flora
1014 Nauwe korfslak	1903 Groenknolorchis
1365 Gewone zeehond	
1095 Zeeprik	
1099 Rivierprik	
1103 Fint	

Kwalificerende habitattypen voor de Westerschelde

Habitat
1110 Permanent met zeewater van geringe diepte overstroomde zandbanken
1130 Estuaria
1310 Eenjarige pioniersvegetaties van slik- en zandgebieden met Zeekraal en andere zoutminnende soorten
1320 Schorren met slijkgrasvegetaties
1330 Atlantische schorren met kweldergrasvegetatie
2110 Embryonale wandelende duinen
2120 Wandelende duinen op de strandwal met <i>Ammophila arenaria</i>
2160 Duinen met <i>Hippophaë rhamnoides</i>
2190 Vochtige duinvalleien

2.3 Analyse van de mogelijke effecten

De voorgenomen werkzaamheden beperken zich geheel tot het plangebied en het beïnvloedingsgebied daar direct omheen. De werkzaamheden worden volledig uitgevoerd buiten de begrenzing van Natura 2000-gebieden. Daarmee is een direct effect op de natuurwaarden in die gebieden uitgesloten.

Mogelijke effecten

Effecten zijn alleen mogelijk als sprake is van een indirecte ('externe werking') invloed op kwalificerende natuurwaarden in Natura 2000-gebieden.

Licht, geluid en bewegingen afkomstig van de werkzaamheden kunnen een verstorende werking hebben op de soorten waarvoor Natura 2000-gebieden zijn aangewezen. De inzet van materieel en transportmiddelen kan leiden tot een verhoogde immissie van stikstof op daarvoor gevoelige habitattypen. Diersoorten kwalificerend voor een Natura 2000-gebied kunnen gebruik maken van delen van het plangebied. Of en wat van het voorgaande aan de orde is wordt hieronder beoordeeld.

Kwalificerende diersoorten

Een indirect significant structureel of tijdelijk verstorend effect van de werkzaamheden in het plangebied op kwalificerende diersoorten behorend tot Natura 2000-gebieden is mogelijk, omdat de werkzaamheden direct naast de begrenzing van het Natura 2000-gebied 'Westerschelde & Saeftinghe' uitgevoerd worden. Verstorende effecten van licht, geluid en bewegingen reiken enkele honderden meters ver. Een kwalificerende broedvogel is enkele jaren geleden aanwezig geweest op het kunstmatige 'broedeiland' op de Mosselbanken. (ovale vorm op de luchtfoto's). Het ging daarbij om een éénmalige broedpoging van de strandplevier. De ruime aanwezigheid van grondpredatoren, met name de vos, heeft het succesvol broeden daarna onmogelijk gemaakt. In de huidige situatie is het bedrijfsterrein wel geschikt gebleken voor kwalificerende soorten die gebruik maken van de omgeving van het natuurgebied om te rusten of te foerageren. Het gaat daarbij met name om de als 'niet-broedvogel' kwalificerende vogelsoorten slechtvalk, bergeend, scholekster, Kievit en wulp. Zij zijn hier in kleine aantallen waargenomen en te verwachten in het meest open gedeelte van het braakliggende bedrijfsterrein, langs de zeedijk. Een indirect verstorend effect van de werkzaamheden op kwalificerende waarden in Natura 2000-gebieden is daarom mogelijk: een tijdelijk verstorend effect tijdens het plaatsen van de panelen (aanlegfase), en een structureel effect als gevolg van het in oppervlak afnemen van het beschikbare oppervlak voor het foerageren en rusten (gebruiksfase).

Aanlegfase

Direct vóór het plangebied op de Mosselbanken ligt een klein deel van het Paulinaschor, onderdeel van het Natura 2000-gebied 'Westerschelde & Saeftinghe'. Hier foerageren tijdens laag water veel vogelsoorten kwalificerend voor het gebied. Bij laag water maken zij daarvoor gebruik van de droogvallende delen van het schor langs de waterlijn. Zij bevinden zich dan op ruime afstand van de dijk. Omdat het buitendijkse onderhoudspad deels is opengesteld voor fietsers en wandelaars houden zij ook daarom al een grote afstand tot de dijk aan. Binnendijs, ook langs een deel van het Paulinaschor, liggen bedrijven. Bezoekers buitendijs en bedrijvigheid binnendijs hebben het gebruik van het schor door de vogels niet in de weg gestaan. Het plangebied voor de zonnepanelen wordt van het Paulinaschor gescheiden door de hoge Westerscheldedijk. Bewegingen, licht en geluid afkomstig van de

aanlegwerkzaamheden zijn niet waarneembaar vanuit het buitendijkse natuurgebied en vallen ook geheel weg tegen de reguliere activiteiten op het bedrijfsterrein. Daarmee beperkt de mogelijke verstoring in de aanlegfase zich geheel tot kwalificerende vogelsoorten die zich in of nabij het plangebied op de Mosselbanken zelf ophouden. Voor deze vogels geldt dat zij gedurende de aanlegwerkzaamheden tijdelijk geen gebruik kunnen maken van het plangebied en het beïnvloedingsgebied daaromheen. Tijdens de uitvoering blijven de overige delen van de Mosselbanken echter onverstoord en beschikbaar. Buitendijks en in de ruime omgeving van het plangebied zijn daarmee voldoende uitwijkmogelijkheden beschikbaar. Gezien het relatief kleine aantal vogels dat gebruik maakt van het plangebied, de beschikbaarheid van uitwijkmogelijkheden en de tijdelijke aard van de verstoring kan een negatief significant effect op kwalificerende vogelsoorten in de aanlegfase uitgesloten worden.

Gebruiksfase

Het ruimtebeslag van het zonnepark van in totaal 30 hectare sluit toekomstig gebruik van het plangebied door niet-broedende kwalificerende vogelsoorten uit. De situering daarvan op het braakliggend terrein van de Mosselbanken (totaal 65 – 70 hectare groot) bepaald in hoeverre sprake is van een relevant structureel verlies. De betreffende vogelsoorten maken vooral gebruik van een zone van 300 meter achter en evenwijdig aan de Westerscheldedijk. Vanwege de mogelijke aanwezigheid van predatoren houden de vogels met name aan de westzijde en zuidzijde een ruime afstand tot de bomen en gebouwen die het terrein omringen aan. De panelen zullen met name in dit westelijke deel van het terrein geplaatst worden. Door de situering nabij de houtwal is een effect daar uit te sluiten, de vogels maken geen gebruik van dat gedeelte. Een klein deel van het zonnepark overlapt de zone langs de zeedijk waar de vogels wel gebruik van maken. Vanwege de kleine aantallen en de structureel beschikbare uitwijkmogelijkheden leidt het kleine verlies van beschikbaar oppervlak rust- en foerageergebied niet tot een als significant te beschouwen effect. Het nabij de zeedijk plaatsen van zonnepanelen leidt niet tot relevante negatieve gevolgen voor kwalificerende foeragerende of rustende vogelsoorten.

Kwalificerende habitattypen

Een mogelijk effect op kwalificerende habitattypen is uitsluitend indirect. Het is alleen in verband te brengen met eventuele extra stikstofdepositie op daarvoor gevoelige habitattypen in Natura 2000-gebieden in de omgeving, als gevolg van de voor de aanlegwerkzaamheden in te zetten machines, apparatuur en transportmiddelen. In de gebruiksfase stoot een zonnepark immers geen stikstof uit. De habitattypen van slikken en schorren in de van nature voedselrijke Westerschelde worden als minder gevoelig voor stikstofdepositie beschouwd en liggen op grote afstand van het plangebied, o.a. in de Kaloot bij Borssele en in de Rammekensduintjes bij Vlissingen. De grote afstand daarvandaan en de beperkte schaal van de aanlegwerkzaamheden sluit een effect in dit en andere Natura 2000-gebieden uit. De eventuele extra invloed van stikstofemissie afkomstig van de aanlegwerkzaamheden van het zonnepark in het plangebied is in de Natura 2000-gebieden niet langer meetbaar en kwantificeerbaar. Zij zijn niet te scheiden van de reguliere emissie afkomstig van het aangrenzende bedrijfsterrein. Een nadere onderbouwing door het uitvoeren van AERIUS-berekening is mogelijk, maar niet op voorhand noodzakelijk.

Conclusie gebiedsbescherming Natura 2000 Wet natuurbescherming

Van de voorgenomen aanleg van het Solarpark Mosselbanken zijn geen directe effecten op kwalificerende natuurwaarden te verwachten. Structurele en tijdelijke indirecte effecten van het ruimtebeslag, licht, geluid, bewegingen of stikstofemissie op nabij en op ruime afstand gelegen (delen van) Natura 2000-gebieden zijn op grond van de korte afstand tot de Westerschelde en het voorkomen van kwalificerende niet-broedende vogelsoorten in en om het plangebied zelf mogelijk. Het gaat daarbij om een als niet-significant beoordeelde tijdelijke verstoring tijdens de aanleg en een mogelijke structurele verstoring door het afnemen van het beschikbare rust- en foerageergebied van exemplaren en kleine groepen vogels. Door het in het westelijk gedeelte van de Mosselbanken plaatsen van de zonnepanelen is geen sprake van een significant structureel effect. Het plaatsen van de panelen leidt niet tot vervolgpcedures. Het aanvragen van een vergunning N2000-gebiedsbescherming Wet natuurbescherming is niet aan de orde.

3 Wet natuurbescherming: soortenbescherming

3.1 Toetsingskader

In de Wet natuurbescherming is de soortenbescherming in Nederland geregeld. Hierbij onderscheiden we drie verschillende beschermingsregimes waaraan verschillende verbodsbepalingen zijn gekoppeld.

Soorten Vogelrichtlijn (artikel 3.1 e.v.):

- lid 1) Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen;
- lid 2) Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen;
- lid 3) Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben;
- lid 4) Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen;
- lid 5) Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

Soorten bijlage IV Habitatrichtlijn, bijlage I Verdrag van Bern (artikel 3.5 e.v.):

- lid 1) Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen;
- lid 2) Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren;
- lid 3) Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen;
- lid 4) Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen;
- lid 5) Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

Andere Soorten (artikel 3.10 e.v.)

lid 1) Onverminderd artikel 3.5, eerste, vierde en vijfde lid, is het verboden:

- onderdeel a. in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;
- onderdeel b. de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen, of
- onderdeel c. vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B, bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

Voor soorten van de *Vogelrichtlijn (art.3.1)* en *Habitatrichtlijnsoorten (art. 3.5)* geldt dat vaste rust- en verblijfplaatsen (inclusief functionele leefomgeving) niet opzettelijk verstoord of vernietigd mogen worden en dat exemplaren van beschermde soorten niet opzettelijk mogen worden gedood of verwond.

Voor *Andere soorten* geldt dat vaste rust- en verblijfplaatsen (inclusief functionele leefomgeving) van beschermde soorten niet (opzettelijk) vernietigd mogen worden en dat exemplaren van beschermde soorten niet (opzettelijk) mogen worden gedood of verwond.

Ten aanzien van de *andere beschermde soorten* geldt dat het bevoegd gezag (provincies c.q. ministerie van EZ) de vrijheid hebben om soorten binnen deze categorie vrij te stellen van de verbodsbepalingen uit artikel 3.10 Wet natuurbescherming.

De vrijstellingslijsten die in de provinciale verordeningen zullen worden opgenomen, zijn inmiddels voor alle provincies vastgesteld. Via de Verordening Wet natuurbescherming hebben een aantal provincies, waaronder Zeeland, specifieke soorten als schadesoort aangemerkt en andere (hermelijn en wezel) van de vrijstellingslijst gehaald. Hier zullen in de nabije toekomst mogelijk opnieuw veranderingen in optreden.

Voor beschermde soorten die niet zijn vrijgesteld en waarvoor de voorgenomen activiteiten strijdig zijn met de bepalingen in de Wet natuurbescherming, geldt een ontheffingsplicht. Deze kan alleen worden verleend, indien de gunstige staat van instandhouding niet in het geding is en een geldend belang van toepassing is. Het is ook mogelijk om ten aanzien van Andere soorten te werken volgens een goedgekeurde gedragscode die is afgestemd op de Wet natuurbescherming, mits de voorgenomen activiteit las zodanig in de gedragscode is beschreven. Er is dan geen ontheffingsplicht van toepassing.

3.2 Methode

Bronnenonderzoek

De inventarisatie betreft een onderzoek naar de actueel en potentieel voorkomende beschermde soorten rond het plangebied. Het bronnenonderzoek heeft als doel een overzicht te verkrijgen van de beschikbare informatie met betrekking tot het voorkomen van beschermde soorten in het plangebied en omgeving. Hiervoor zijn de volgende bronnen gebruikt:

- Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF);
- Soortenatlassen en kaarten uit de kennisdocumenten soorten;
- Ecologische inventarisatie bedrijfsterrein Dow Benelux BV (Sweco 2019)

- Haven-Natuurmonitoring North Sea Port (Sweco 2007 - 2018)
- diverse websites. Deze bevatten vaak waarnemingen die nog niet via de NDFF worden geleverd.

Habitatgeschiktheidsbeoordeling

Op 28 maart 2019 is door een ecologisch deskundige van Sweco Nederland B.V. een ecologische verkenning (habitatgeschiktheidsbeoordeling) in het plangebied uitgevoerd, waarbij de aanwezigheid van en de geschiktheid voor beschermde, niet-vrijgestelde soorten is onderzocht en beoordeeld. Daarbij is vooral aandacht besteedt aan de geschiktheid voor broedvogels van het plangebied. De verkenning vond bij hiervoor geschikte weersomstandigheden (half bewolkt, windkracht NO-4 en 12 graden Celsius) plaats. Tijdens het bezoek waargenomen soorten zijn genoteerd. De verkenning brengt samen met het bronnenonderzoek de beschermde soorten en soortgroepen in beeld die in het plangebied (kunnen) voorkomen.

Analyse en toetsing van mogelijke effecten

In vervolg op het voorgaande is bepaald in hoeverre effecten op voorkomende beschermde soorten kunnen optreden door de voorgenomen ontwikkelingen in het plangebied. Op basis van deze analyse concluderen wij of en voor welke soorten(groepen) eventueel nader onderzoek nodig is.

3.3 Voorkomende ecotopen

Het plangebied Solarpark Mosselbanken bestaat grotendeels uit open, schraal grasland op opgespoten kalkrijk zeezand. De vegetatie komt sterk overeen met mosrijke graslanden in de duinen. Op de Mosselbanken liggen enkele gronddepots, één daarvan ligt in het plangebied en is omgevormd tot een oeverwaluwand. Rondom deze wand is inmiddels opslag van duindoorn en ander struikgewas te vinden. Daar vlak bij, ook binnen de plangrenzen, ligt een 'broedeiland' voor o.a. de strandplevier. Omdat het grondwater hier meer dan vier meter diep ligt, bestaat dat uit een diepe droge gracht rondom een op maaiveld gehouden ovaal oppervlak. Figuur 3.1 geeft een indruk van de situatie ter plaatse.

Fig. 3.1 Oeverwaluwand en broedeiland met gracht in het plangebied Solarpark Mosselbanken

3.4 Beschermde soorten

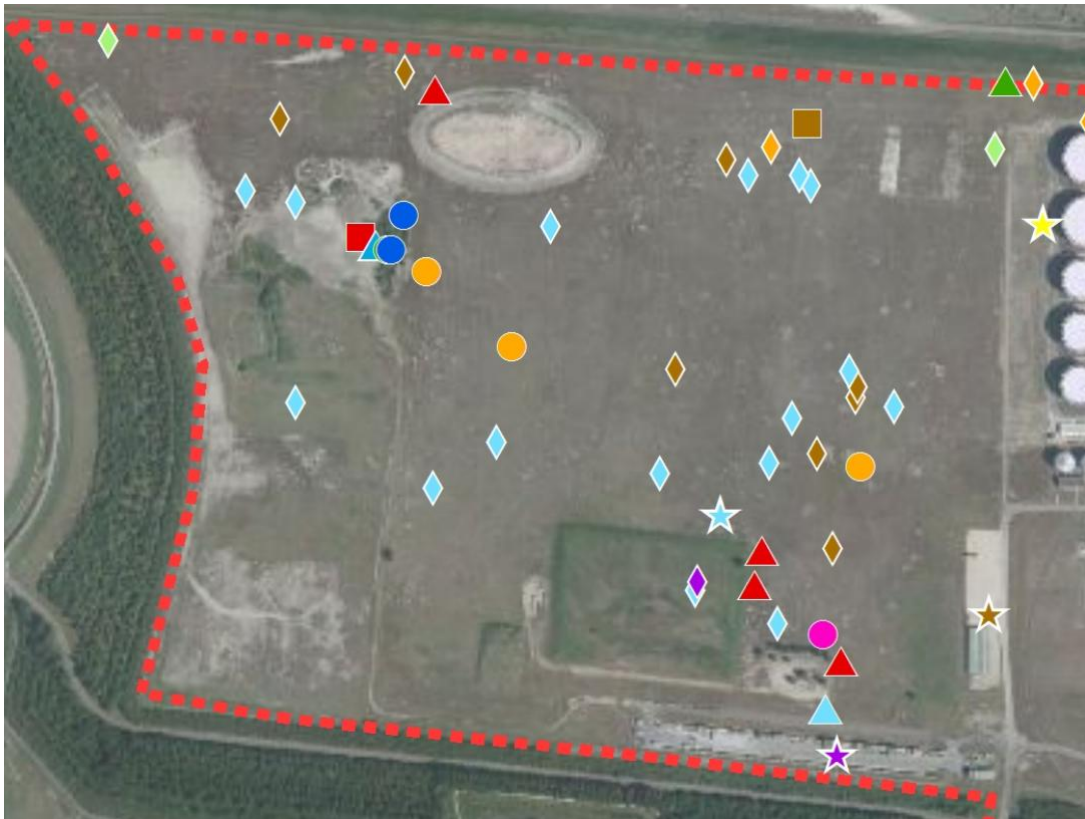
Actueel en potentieel voorkomende zoogdieren

De verzamelde gegevens wijzen uit dat van de zoogdieren vooral konijnen en hazen algemeen voorkomen. Het plangebied is een geschikt leefgebied voor algemene muizensoorten als de veldmuis en de bosmuis. In het plangebied is een dode egel gevonden. De niet-vrijgestelde noordse woelmuis komt in de ruime omgeving van het

plangebied niet voor. Deze soort leeft in Zeeland vooral rond de Oosterschelde. De eveneens niet-vrijgestelde veldspitsmuis leeft daarentegen uitsluitend in Zeeuws-Vlaanderen. De soort is van plangebied niet bekend en het open terrein is ongeschikt als leefgebied, maar in de beplante randen rondom is het voorkomen van deze soort mogelijk. De waterspitsmuis is vanwege het ontbreken van open water niet te verwachten. Waarnemingen van vleermuizen zijn alleen bekend van de bosrand rondom de Mosselbanken, niet van het plangebied zelf. Het gaat daar om gewone dwergvleermuizen afkomstig van huizen en boerderijen in de omgeving. Voor holten bewonende soorten als de gewone grootoorvleermuis zijn mogelijk geschikte holten aanwezig in dezelfde bosrand. Ree, vos en marterachtigen zijn eveneens vooral op en langs de begroeide dijken te verwachten. Sporen van reeën zijn in het plangebied zelf gezien, marters en vossen jagen er op de muizen en konijnen. Verblijfplaatsen van deze soorten zijn binnen de plangrenzen niet vastgesteld en ook niet te verwachten.

Actueel en potentieel voorkomende vogels

Uit het gegevensonderzoek blijkt dat op de Mosselbanken een groot aantal vogels tot broeden komt. Het gaat daarbij om graspiepers en veldleeuweriken, soorten van de Rode Lijst broedvogels. Ook scholekster en kievit broeden hier (figuur 3.2). Op het kunstmatig 'broedeiland' (zie fig. 3.1 en 3.2) heeft ooit een zeldzame strandplevier een broedpoging ondernomen, de soort is daarna vanwege het steeds algemener voorkomen van de vos niet meer teruggekeerd.

Figuur 3.2 Impressie broedvogels met veldleeuwerik in lichtblauw (Inventarisatie Dow-terrein, Sweco 2018)

Het broedgebied komt deels overeen met het open gedeelte van de Mosselbanken langs de zeedijk dat in de wintermaanden door o.a. kwalificerende vogelsoorten gebruikt wordt. In de begroeide delen broeden algemene soorten als de ekster en de houtduif. De deels begroeide en deels vernielde oeverwaluwalenwand wordt niet meer door de soort gebruikt. Een aantal van de andere genoemde soorten broedt nog wel binnen de plangrenzen.. Soorten beschikkend over een jaarrond beschermd, vast nest (i.c. roofvogels en uilen) zijn binnen de plangrenzen niet te verwachten. In de bosrand, maar op ruime afstand, heeft afgelopen jaren een buizerd gebroed. In de wintermaanden en in de trekperiode van vogels doen groepen wulpen, lijsterachtigen, leeuweriken en graspiepers het braakliggende terrein aan.

Actueel en potentieel voorkomende overige soorten

Het voorkomen van reptielen kan worden uitgesloten. Van deze soortgroep zijn hier én in de zeer wijde omgeving geen vertegenwoordigers aanwezig. Het dichtste bij gelegen leefgebied van een reptielensoort, de levendbarende hagedis, ligt bij Valkenisse op Walcheren aan de andere zijde van de Westerschelde.

Voor algemene en niet-vrijgestelde amfibieën is geen geschikt leefgebied in het droge en open plangebied aanwezig.

Bijzondere of beschermde planten zijn in het plangebied zelf niet aangetroffen, al kan de aanwezige schrale duinvegetatie wel als bijzonder worden aangemerkt (Meiningen 2018).

Beschermde, niet-vrijgestelde, vertegenwoordigers van andere soortgroepen (insecten, weekdieren) zijn binnen de plangrenzen niet te verwachten. Geschikte omstandigheden ontbreken.

Analyse en toetsing van mogelijke effecten

Voor de te verwachten algemene, vrijgestelde zoogdiersoorten zoals reeën, hazen, konijnen, muizen en vossen volstaat zorgvuldig handelen. De werkzaamheden worden bij daglicht uitgevoerd en zullen een eventueel incidenteel hier langs de randen van het plangebied jagende vleermuis niet verstoren. In de omringende bosrand vinden geen werkzaamheden plaats. Voor de voornamelijk nachtelijk actieve marterachtigen geldt hetzelfde. Door de voorgenomen werkwijze wordt in overeenstemming met de Wnb gehandeld waar het om zoogdieren gaat.

Broedende vogels genieten bescherming vanaf het moment dat wordt gebroed tot dat het laatste jong het nest verlaten heeft. Het voornemen is om de aanleg van het Solarpark voor het vogelbroedseizoen te starten. De werkzaamheden voorkomen dan zelf het vestigen van broedvogels in het plangebied. Als die planning niet haalbaar is en er wordt pas na aanvang van het broedseizoen gestart en gewerkt, dan volstaat het tijdig nemen van preventieve maatregelen (verwijderen vegetatie en/of inzet verjagende middelen) die het vestigen van broedvogels voorkomt. Omdat alleen in het braakliggend gebied gewerkt wordt, blijven de met bomen en struiken begroeide delen buiten het werkgebied onverstoord. De werkzaamheden zijn, als conform het voorgaande gewerkt wordt, daarmee niet van invloed op broedende vogelsoorten binnen of buiten het plangebied. Door het plaatsen van de panelen op ruim een derde van oppervlak van het braakliggend terrein gaan naar verwachting 8 territoria van de ongeveer 15 broedparen van de veldleeuwerik op de Mosselbanken verloren. Vanwege de achteruitgang in Nederland met 90% van de populatie in de afgelopen jaren staan zij op de Rode Lijst Broedvogels. De provincie Zeeland heeft deze soort daarom de status van 'Aandachtsoort' toegekend. Door het voortzetten van de huidige beheermaatregelen blijft het resterende oppervlak broedgebied behouden. Als gevolg van het ruimtebeslag gaan zowel het 'broedeiland' als de zwaluwenwand verloren. Het elders op het terrein opnieuw aanleggen van beide voorzieningen voor broedvogels is goed mogelijk, maar voor kustbroedvogels als de strandplevier niet zinvol. Ook een nieuw 'broedeiland' is goed bereikbaar voor predatoren als de vos. De aanleg daarvan in het resterende oppervlak braakliggend terrein zou daarom onnodig ten koste gaan van het resterende broedgebied dat beschikbaar is voor de veldleeuwerik. Het opnieuw aanleggen van een zwaluwenwand kan daarentegen wel succesvol zijn.

Van vertegenwoordigers van andere beschermde, bijzondere en niet-vrijgestelde soortgroepen binnen de plangrenzen en het beïnvloedingsgebied daaromheen is niets gebleken. Negatieve effecten van het voornemen op reptielen, amfibieën, planten, insecten en weekdieren kunnen bij voorbaat en volledig uitgesloten worden.

Conclusie soortbescherming Wet natuurbescherming

De voorgenomen werkzaamheden zijn niet van invloed op broedende vogelsoorten omdat de werkzaamheden ruim vóór het broedseizoen opgestart worden of tijdig preventieve

maatregelen worden genomen. Broedvogels beschikkend over een jaarrond beschermd vast nest zijn in het plangebied niet aanwezig. Al dan niet strikter beschermde, niet vrijgestelde zoogdieren zijn hooguit incidenteel jagend rond het plangebied te verwachten. Daar vinden geen werkzaamheden plaats. Ook zijn ruim voldoende uitwijkmogelijkheden voorhanden, de nachtelijke uren blijven tijdens de uitvoering beschikbaar. Verblijfplaatsen ontbreken. Vervolgonderzoek of – procedures zijn niet aan de orde, zorgvuldig handelen volstaat.

4 Natuurbeleidskaders

4.1 Toetsingskader

Het beleidskader van de overheid dat niet in wetgeving is vastgelegd, bestaat uit:

- provinciaal beleid
 - Natuurnetwerk Nederland (NNN)
 - Weidevogelgebieden
 - Ganzenfoerageergebieden
 - Strategische reservering natuur

Natuurnetwerk Nederland

De wettelijke bescherming (Wro) van het NNN is geregeld via het bestemmingsplan. Het NNN voor provincie Zeeland is vastgelegd in de provinciale ruimtelijke verordening.

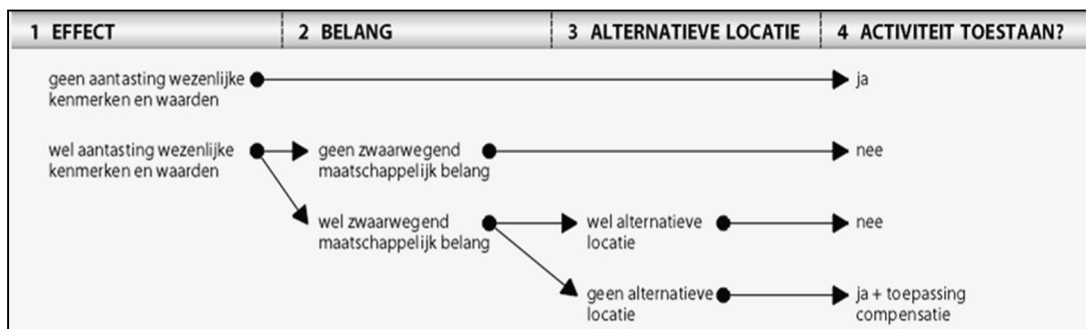
De afweging voor ingrepen in het NNN gaat volgens het 'nee, tenzij-principe'. In onderstaand schema is dit stapsgewijs weergegeven. Ingrepen met een significant negatieve invloed op de wezenlijke kenmerken en waarden mogen niet plaatsvinden, tenzij er sprake is van een zwaarwegend maatschappelijk belang en indien er geen alternatieven zijn. Indien bij een ingreep schade wordt aangericht aan een NNN-gebied, dan dient dit in ieder geval gemitigeerd te worden. De resteffecten aan verlies van kwaliteit en/of oppervlakte dient te worden gecompenseerd. Daarnaast kan salderen van positieve en negatieve effecten op het NNN uitkomst bieden om projecten in het NNN te realiseren. Het verkennend natuuronderzoek geeft inzicht in de ligging van NNN-gebieden in de omgeving van het plangebied en de noodzaak voor het doorlopen van 'nee, tenzij, procedure'. In provincie Zeeland is de externe werking van het NNN niet van toepassing. Een 'nee, tenzij-toets' behoeft alleen te worden doorlopen, indien er sprake is van een RO-procedure met betrekking tot wijziging van de bestemming van het plangebied.

Weidevogel- en ganzenfoerageergebieden

In het kader van het provinciaal beleid van Zeeland zijn belangrijke weidevogelgebieden aangewezen. Op deze gebieden is het 'nee-tenzij-beginsel' van toepassing. Bij netto aantasting/verstoring is er sprake van compensatieplicht en moet er sprake zijn van groot openbaar belang en geen alternatieven. Voor ganzenfoerageergebieden is het nee-tenzij beginsel niet van toepassing. De aanwijzing heeft geen consequenties in het kader van ruimtelijke ordeningsprocedures.

Strategische reservering natuur

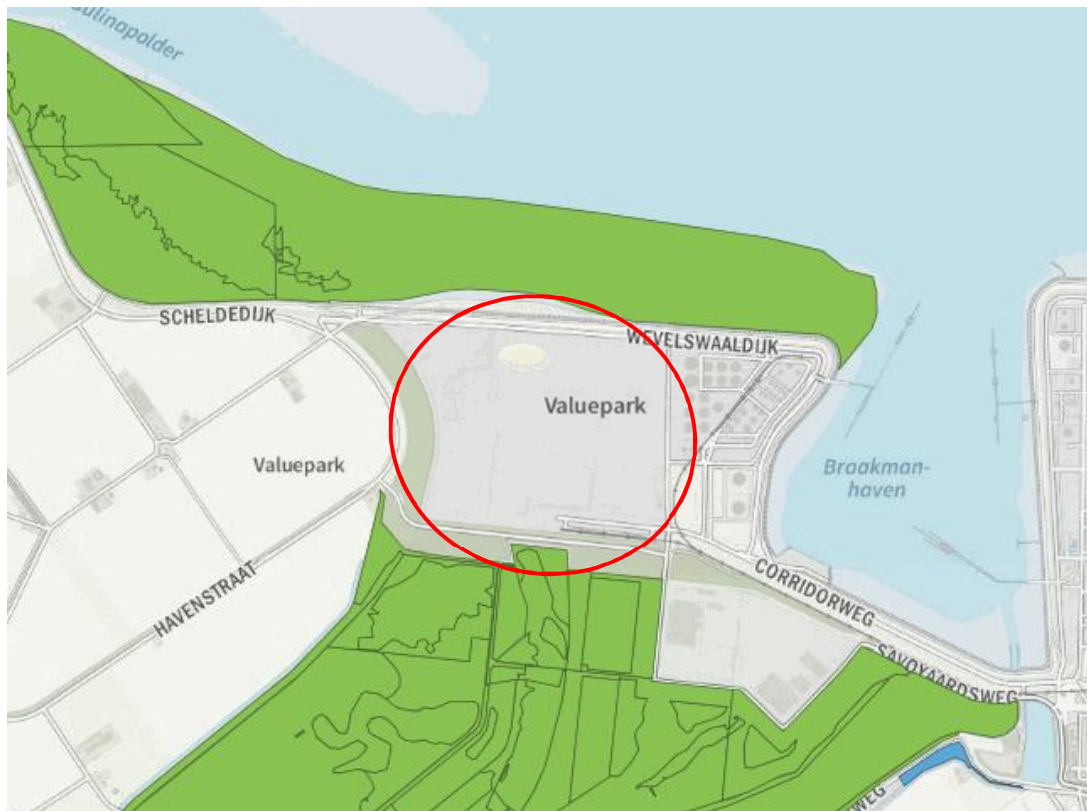
Dit betreft agrarische gebieden die in de Provincie Zeeland zijn aangewezen in het kader van internationale verplichtingen, maar geen deel uitmaken van het NNN. Deze gebieden vallen onder het 'nee-tenzij-beginsel'.

Schema: Het 'nee, tenzij'-principe van het compensatiebeginsel.

Inventarisatie

Het plangebied maakt geen deel uit van het Natuurnetwerk in Zeeland. Het nabijgelegen Paulinaschor en natuurgebied De Braakman liggen wel dichtbij. Belangrijke weidevogel- en ganzenfoerageergebieden of een strategische reservering natuur zijn in de directe omgeving niet aanwezig. De globale ligging van het plangebied nabij het Natuurnetwerk Zeeland is weergegeven in figuur 4.1.

Figuur 4.1 Ligging plangebied tussen delen Natuurnetwerk Zeeland (Bron: GeoLoket Zeeland)

Analyse en toetsing effecten

De werkzaamheden vinden nabij, maar geheel buiten de begrenzing van het Natuurnetwerk Zeeland plaats en zijn ook niet van invloed op de natuurwaarden daarbinnen. Van de beide nabijgelegen delen van het Natuurnetwerk worden ze gescheiden door de zeedijk (Paulinaschor) en de houtwal rondom de Mosselbanken (Braakman). De werkzaamheden zijn niet van invloed op weidevogel- en ganzenopvanggebieden in de omgeving, die zijn niet aanwezig. Vervolgstappen zijn niet aan de orde.

5 Conclusies en aanbevelingen

5.1 Wet natuurbescherming

5.1.1 Wet natuurbescherming: onderdeel Natura 2000-gebieden

Het plangebied ligt niet in maar wel vlakbij Natura 2000-gebied 'Westerschelde & Saeftinghe'. Andere Natura 2000-gebieden liggen op afstanden van 12 kilometer of aanzienlijk meer van het plangebied. Een indirect maar niet significant effect (externe werking N2000) doet zich voor waar het om verstoring van als 'niet-broedvogel' kwalificerende vogelsoorten gaat. Individuele exemplaren en kleine groepen van enkele soorten maken gebruik van de Mosselbanken en een deel van het plangebied om te foerageren of te rusten. Tijdens de tijdelijke verstoring veroorzaakt door aanlegwerkzaamheden zijn ruim voldoende uitwijkmogelijkheden beschikbaar. De structurele 'verstoring' door het verlies van oppervlak dat geschikt is voor het foerageren en

rusten van de vogels is klein en heeft betrekking op geringe aantallen vogels, het is daarom als niet significant beoordeeld.

Een indirect effect als gevolg van extra stikstofdepositie op hiervoor gevoelige habitattypen in Natura 2000-gebieden is op grond van de beperkte schaal en de duur van de aanlegwerkzaamheden uitgesloten.

Als gevolg van de aanleg en het gebruik van het Solarpark Mosselbanken treden geen significante effecten op voor Natura 2000-gebieden kwalificerende natuurwaarden. Het aanvragen van een vergunning gebiedsbescherming Wnb is niet nodig.

5.1.2 Wet natuurbescherming: onderdeel soortenbescherming

Van niet-vrijgestelde, strikter beschermde zoogdieren zijn hooguit incidenteel migrerende of jagende exemplaren langs de bosrand nabij het plangebied te verwachten. Omdat de werkzaamheden overdag uitgevoerd worden, in de aangrenzende houtwal niet gewerkt wordt en deze soorten nachtelijk actief zijn blijft het gebied ook tijdens de uitvoering beschikbaar voor bijvoorbeeld een incidenteel jagende of migrerende ree, vos, bunzing of gewone dwergvleermuis. Ook zijn ruim voldoende uitwijkmogelijkheden aanwezig.

Binnen de plangrenzen komt een aantal akker- en weidevogels, waaronder veldleeuweriken, tot broeden. De veldleeuwerik is een soort van de Rode Lijst Broedvogels geworden omdat de populatie in enkele jaren met 90% afgenomen is. Het ruimtebeslag van de panelen beslaat ongeveer 8 territoria van de ongeveer 15 broedparen aanwezig op de Mosselbanken. De werkzaamheden worden in principe ruim voorafgaand aan het broedseizoen uitgevoerd of opgestart. Verstoring van broedvogels is dan niet aan de orde omdat broedvogels afwezig zijn of vestiging tijdig wordt voorkomen. Indien nodig kan ook met preventieve maatregelen voorkomen worden dat zich broedvogels in het plangebied vestigen. De werkzaamheden zijn dan niet van invloed op broedende vogelsoorten.

Er zijn geen voortplantingsplaatsen, vaste verblijfplaatsen of exemplaren van zwaarder beschermde, niet-vrijgestelde reptielen, insecten, weekdieren of planten van het plangebied bekend. Een effect kan worden uitgesloten omdat buiten de plangrenzen geen werkzaamheden uitgevoerd worden.

Samenvattend: de werkzaamheden kunnen in overeenstemming met de bepalingen uit de wet worden uitgevoerd door zorgvuldig handelen en eventueel het nemen van enkele preventieve maatregelen t.a.v. vogels en zoogdieren. Het aanvragen van een ontheffing soortenbescherming Wnb is niet noodzakelijk.

5.2 Natuurbeleidskaders

Natuurnetwerk Nederland

Van een verlies van oppervlak Natuurnetwerk is geen sprake. Er vinden geen werkzaamheden in delen van het Natuurnetwerk Zeeland plaats. Er is geen nader veldonderzoek of effectonderzoek noodzakelijk. Maatregelen om effecten te beperken zijn niet aan de orde.

Samenvattende tabel

	Effecten	Nader veldonderzoek	Nader effectonderzoek	Mitigerende maatregelen	Nadere procedure
Wet natuurbescherming, Natura 2000- gebieden	· Geen	· Geen	· Geen	· Geen	· Geen
Wet natuurbescherming, soorten	· Vleermuizen · Broedvogels	· Nee	· Nee	· Preventieve maatregelen	· Geen
Natuurnetwerk Nederland	· Geen	· Geen	· Geen	· Geen	· Geen

5.3 Aanbevelingen

De werkzaamheden kunnen in overeenstemming met zowel de gebieden beschermende als de soorten beschermende bepalingen in de Wet natuurbescherming uitgevoerd worden. Significante effecten op kwalificerende natuurwaarden en wezenlijke effecten op beschermde soorten doen zich niet voor. Door buiten het broedseizoen te werken of tijdig preventieve maatregelen (uitsluitend bij daglicht werken, verwijderen vegetatie en/of inzet verjagende middelen) wordt zorgvuldig gehandeld. Voor het behoud en herstel van de aanwezige flora en fauna verdient het aanbeveling om:

- Het beheer van het resterende terrein te optimaliseren, met name met het oog op de populatie broedende veldleeuweriken en het voortzetten van de vegetatie-ontwikkeling naar een waardevol duingrasland
- Te onderzoeken of het mogelijk is om elders op het terrein opnieuw een oeverwaluwenwand aan te leggen